

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN,
21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN
ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG.”

Abonnementsprijs per jaar:			Prijs der Advertentiën:	
Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	1.50		Per regel	f 0.15
Voor Oost-Indië en het Buitenland	4.—		Bij plaatsing van 500 regels	0.12 1/2
Afzonderlijke nummers	0.05		" " " 1000 "	0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
 □ Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat. □
 Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden DEN HAAG

Het hoofddoel der Vereeniging is:
 Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware, belangstelling en liefde te kweken tusschen Nederland en hier ginds.
 Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f — 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).
 Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in één schenken van f 100 —, zijn donateur(trice).
 Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Koloniaal Weekblad toegezonden.

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen. — Beteekenis van het Departement van Landbouw in Ned. O.-Indië, enz. — Uit de O.-I. Mail. — West-Indië. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Feuilleton. — Van Vreemde Koloniën. — Varia. — Leeszaal. — Oost- en West-Indisch Litteratuur overzicht. — Theater Variété „Flora”. — Officiële Berichten.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

I. De Gouverneur van Curaçao heeft de uitzending gevraagd van een onderwijzeres, ten einde te worden benoemd tot onderwijzeres der eerste klasse in die kolonie en tevens te worden belast met de tijdelijke waarneming van de functies van hoofd der Wilhelminaschool te Willemstad.
 Vereischt wordt het bezit van de hoofdonderwijzersakte en van een akte van bekwaamheid tot het geven van onderwijs in twee der volgende vakken: de Engelsche taal, de Fransche taal, de Duitsche taal, de wiskunde, het boekhouden, den land- of tuinbouw, de gymnastiek en de nuttige handwerken, waarvan ten minste één in der vier eerstvermelde vakken.
 Voor nadere bijzonderheden zie St.-Ct. no. 191.

II. Een belangstellend lid der Vereeniging „Oost en West” uit Antwerpen brengt onder onze aandacht, dat de Commissie voor de Tentoonstelling van het Nederlandsch koloniale boek aldaar (zie het vorige nummer v/h Kol. W.blad blz. 5) met het oog op het drukke bezoek, dat de tentoonstelling trekt, tot het besluit gekomen is, de sluiting er van van 18 Augustus te verdagen tot de 22sten der maand.
 Hetzelfde lid zijn wij dank verschuldigd, omdat hij op die tentoonstelling ook de aandacht gevestigd heeft op onze uitgave van het Koloniaal Weekblad.
 Wanneer, zooals verluidt, op de groote tentoonstelling te Brussel in het volgende jaar deze bijzondere tentoonstelling ook weder een plaats zal vinden, hoopt het bestuur der Vereeniging „Oost en West” eene volledige verzameling van hare geschreven werken daaraan toe te voegen.

Van de Afdeling Nijmegen:

VERSLAG van het voorgevallene gedurende het jaar 1908.

Aan de Afdeling ontvielen eenige leden door

sterfgeval, bedanken en vertrek, eenigen traden toe, zoodat de ledensterkte op ultimo December 1908 bedroeg 76.

Van de naar elders vertrokken of bedankt hebbende leden heeft niemand vooraf of nadien kennis gegeven, hetgeen niet zeer beleeft wordt gevonden. Dat de belangstelling voor onze Indië over het algemeen en zelfs bij de leden veel te wenschen overlaat, moge blijken uit het volgende feit:

Door het afdelingsbestuur werd in de plaatselijke dagbladen bekend gemaakt, dat een boekje, getiteld: „Een boekje over onze Oost voor hen die er niet geweest zijn”, kosteloos bij den secretaris verkrijgbaar was, ter verspreiding onder zoodanige personen als konden worden verondersteld belang te stellen in onze koloniën, bijv. door het aldaar hebben van zoons of dochters.

Van de 50 exemplaren zijn er 2, zegge twee, afgehaald, eigenlijk maar één uit eigen beweging! Vandaar dan ook, dat met een tweede dergelijk werkje de proef maar niet is herhaald*).

Aan de noodlijdenden op Curaçao werd uit de afdelingskas f 10.— overgemaakt, benevens f 1.— pover resultaat van eene circulaire met verzoek om bijdragen voor hetzelfde doel.

Op de jaarlijksche algemeene vergadering van de afdeling, gehouden den 5en Maart j.l., en bezocht

*) Dit laatste is toch jammer, want juist telkens en telkens weer herhaalde proefnemingen leiden dikwijls wél tot het gewenschte resultaat. Dit ondervond b.v. ook het Dag. Bestuur der Ver. met de tot vervelends toe herhaalde aankondigingen dierzelfde boekjes in ons orgaan, waarop toen meer en meer aanvragen inkwamen. Red.-Com.

door 5 leden, werd aan het eind der vergadering besloten, door het houden eener tentoonstelling van Indische nijverheids- en kunstvoorwerpen, eene poging te doen bij het publiek, voornamelijk de handelaren van Nijmegen en omstreken, meerdere belangstelling te wekken voor onze koloniën.

De secretaris kreeg de opdracht zich te begeven naar Zutphen en Apeldoorn, ten einde ingelicht te worden over het verloop der aldaar reeds vroeger gehouden tentoonstellingen.

Die inlichtingen zijn hem verstrekt met de meest mogelijke bereidwilligheid, doch op beide plaatsen bleek den secretaris dat, hoe goed de voorbereidingen, de uitkomsten bedroevend waren, daar er door handelaren of andere personen van beide plaatsen, niet de minste moeite was gedaan om door het aanknoopen van overeenkomsten met de Indië, de inlandsche industrie meer rechtstreeks onder de aandacht van het publiek te brengen*).

Door omstandigheden, aan het afdelingsbestuur wel bekend, is deze tentoonstelling tot later uitgesteld; maar... wat in 't vat is, verzuurt niet!

De Secretaris,
(w. g.) D. G. J. BEIJENS.

*) Dit is zeer natuurlijk. Handelaren plegen gemeenlijk slechts moeite te doen voor die artikelen, waarin zij, door de vraag er naar van het publiek, geldelijk voordeel zien. Juist ook om bij het groote publiek eerst de noodige belangstelling op te wekken voor het Oost- en West-Indische handwerk werd de N. V. Boetaan door onze Vereeniging opgericht. Iedere Afdelings-tentoonstelling, hoe bescheiden ook, helpt mede tot bereiking van dit doel, dat uit den aard der zaak niet anders dan door gestadige en geduldige toewijding van belangstellenden bevorderd kan worden. Red.-Com.

GELDELIJKE VERANTWOORDING OVER HET JAAR 1908.

Baten.		Lasten.	
Saldo van vorig jaar	f 84.74	Afdracht aan het Hoofdbestuur over 82 leden à f 0.50	f 41.—
Contributiën over loopend jaar	145.50	Inningskosten	4.44
Restitutiën	4.60	Lokanhuur	3.—
		Reiskosten voor het bijwonen van vergaderingen	18.95
		Drukwerken	5.58
		Bureaunkosten + porti	5.10 ⁵
			19.63 ⁵
		Dienstreis naar Zutphen en Apeldoorn door den Secretaris	5.25
		Restitutie geïnde contributie v/h bedankt hebbend lid Schuak	1.50
		Bijdragen noodlijdend Curaçao, uit de afdelingskas	10.—
		Saldo voor het jaar 1909	150.01 ⁵
	f 234.84		f 234.84

Het afdelingsbestuur:

(w. g.) J. W. J. HOFMAN, Voorzitter.
 D. G. J. BEIJENS, Secretaris-Penningmeester.

Van de Afdeling Rotterdam:

VERSLAG 1908—1909.

Het afgelopen jaar is voor onze Afdeling wederom kalm voorbijgegaan, en zijn er geen noemenswaardige veranderingen te constateeren.

Het aantal leden (73) van het vorige jaar overgenomen, was aan eenige af- en toename Onderhevig en sluit dit jaar met een ledensterkte van 72, t. w. 12 donateurs en 60 werkende leden.

Nog altijd is het te betreuren, dat de belangstelling in onze Vereeniging werkelijk zeer gering is,

te noemen, niettegenstaande de belangen van deze stad in Oost- en West-Indië zoo groot zijn.

In het afgelopen seizoen werd eene lezing over Suriname gehouden door den heer Th. Almerood, gepens. Kapitein der Artillerie, die op onderhoudende wijze een interessante beschrijving gaf van deze kolonie, terwijl hij tevens een menigte mooie lantaarnplaatjes ter verduidelijking liet projecteeren.

Onze Afdeling heeft dit jaar het haar, door de Studievereniging „Minerva” te Paramaribo aange-

boden voogdijchap over het West-Indisch jongmensch Punselie aanvaard, en zullen in het vervolg ook alle financiële transactiën, hiermede verband houdende, direct door onze tusschenkomst geschieden.

Gezien en goedgekeurd,
(w. g.) D. H. HAVELAAR,
Voorzitter.
(w. g.) A. VEDER,
Secr.-Penn.

GELDELIJKE VERANTWOORDING OVER HET JAAR 1908.

Baten.	
Aan saldo	f 161.10
31 Febr. Ontvangen contributie.	
30 à f 1.50	f 45.—
1 à - 2.—	- 2.—
29 à - 2.50	- 72.50
13 à - 5.—	- 65.—
	- 184.50
12 Maart. Verkochte kaarten	- 2.50
2 Mei. Contributie J. de Jong	- 2.50
6 Oct. S. Monsma	- 1.50
Renté 3 % f 161.10—1 j. f 191.— 9 maand	- 6.61
	f 358.71

Rotterdam, Maart 1909.

A. VEDER, penningm.
D. H. HAVELAAR, voorz.

Lasten.	
25 Febr. Telegram Almerood	f 0.60
28 „ Incassaloon	4.05
29 „ Postzegels	1.—
12 Maart. Honorarium Almerood	28.95
12 „ 2 Suppoosten	3.—
13 „ Zaalhuur „Caledonia”	12.55
17 „ v. d. Zwalm (lantaarn)	10.—
4 April. Afgedragen aan het Hoofdbestuur	36.50
11 „ Zaalhuur Nut. Alg. Verg.	5.—
Drukkerij Nijgh & v. Ditmar	24.05
31 Dec. Saldo	- 233.01
	f 358.71

Gezien de Commissie volgens art. Statuten,
C. M. F. KOLF.
R. MEES.

Betekenis van het Departement van Landbouw in Ned.-O.-Indië voor de ontwikkeling van onze Oost-Indische Koloniën, van een algemeen economisch en van een cultuurtechnisch standpunt beschouwd.

Schema eener voordracht over dit onderwerp,
door A. J. VAN SCHERMBEEK.

Dit Departement is de vrucht van den werkzaam geest van Prof. Treub, die het opbouwde op den tak van dienst, waarvoor hij stond, namelijk op 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.

Dank zij de vele eminente voorgangers vond Prof. Treub daar eene krachtige instelling in de wetenschappelijke wereld, wier verdere leiding en ontwikkeling hem was opgedragen. Hoe hij die taak opvatte, mag ik als algemeen bekend beschouwen, ik behoef daarvoor slechts te verwijzen naar de annalen van 's Lands Plantentuin uit zijnen tijd, en naar de verslagen en mededeelingen van het, onder hem uit 's Lands Plantentuin ontsproten, Departement van Landbouw.

De Plantentuin had het reeds voor Treub tot zijne taak gerekend, om dienstbaar te zijn voor de belangen van bepaalde takken van landbouw in Nederl.-Indië. Daardoor ontstonden de kultuurtuinen, evenals het daaraan te danken was dat men eene poging deed om aan 's Lands Plantentuin ook eene inrichting van landbouwwonderwijs te verbinden. De verkeerde opzet deed deze school een kortstondig, kwijnend bestaan leiden.

Treub vond dus bij zijne komst in Indië geheel iets anders dan een akademischen Hortus; hij vond eene inrichting, die reeds hare draden gespannen had in het bedrijf der voortbrenging door middel van het plantenleven. Intusschen, zoover mij bekend, alleen waar het bedrijven gold door de niet-inheemsche bevolking uitgeoefend.

Aan zijne grondige plantkundig-wetenschappelijke ontwikkeling paarde Treub eenen drang, om zijn weten rechtstreeks dienstbaar te maken aan de wetenschappelijke welvaart, en daarnaast bezat hij een scherp oog om zijne menschen te kiezen, waarmede hij wetenschappelijken arbeid productief kon maken, die goed in het raam zijner inrichting pasten, om voor haar middelen bewilligd te zien, die hij noodig had voor de verwezenlijking zijner denkbeelden.

Uit deze wijze van personeelselectie, waarmede hij tot zijn staf van medewerkers kwam, blijkt, dat Prof. Treub, hoe goed botanicus ook, misschien nog meer talent had om den weg te banen, waardoor het mogelijk zou worden om de vruchten van het wetenschappelijk onderzoek van zijnen tijd nuttig voor de maatschappelijke voortbrenging te maken. Hierbij ging deze leidsman van 's Lands Plantentuin uiterst omzichtig te werk. Hem was het er blijkbaar om te doen er voor te waken, dat de publicatiën, die onder de vlag van zijn instituut de wereld ingezonden werden, op de medelevende wetenschappelijke wereld ook den indruk maakten van vruchten van hetgeen men, op dat tijdstip, als wetenschappelijken arbeid beschouwde. Het is deze voorzorg van Prof. Treub, die hem vaak zoo verschillend doet beoordeelen; maar misschien ook wel min-

der oorspronkelijke gedachten tot rijpheid liet komen dan aan een vrij instituut voor wetenschap het geval had kunnen zijn.

Van sommige zijner medewerkers wordt namenlijk de meening geuit, dat zij onder Treub's leiding volkomen vrij waren in hunne werkwijze en in den vorm hunner publicatiën; andere daarentegen meenden onder die leiding eenen te zwaren druk der censuur te hebben ondervonden.

Den buitenstaander is het natuurlijk onmogelijk om tusschen zulke uiteenlopende meningsuitingen het juiste te vinden. Zooals het gewoonlijk gaat, zulke oordeelen zijn veelal het gevolg van een onvoldoend objectieve beoordeeling der speciale gevallen.

Wat wij echter allen met dankbaarheid moeten erkennen is het feit, dat Prof. Treub, meer dan dit in Nederland gelijktijdig het geval is geweest, in het regeeringsstelsel onzer oost-indische koloniën een Departement van Landbouw heeft ingevoerd, dat er naar streeft om de vruchten van het wetenschappelijk onderzoek rechtstreeks ingang te doen vinden in het bedrijf der voortbrenging. Deze vrucht van Treub's handig optreden in het indische bestuursmechanisme heeft, buiten allen twijfel, **den grondslag gelegd voor eene bestuursrichting die eenmaal een zegen kan worden voor dit overzeesche deel van ons Koninkrijk.**

De septicus zal allicht de vraag opwerpen: „Is het Departement van Landbouw dan nu niet reeds een zegen voor de bodemkultuur van Insulinde?”

Dergelijke vrager moet ik met een wedervraag beantwoorden, namelijk deze: „Indien eene bestuursinrichting eenmaal zal blijken een zegen voor een land te zijn, zullen wij dan den grondlegger er van niet met dankbaarheid moeten herdenken, ook dan nog, wanneer de eerste opzet dier inrichting ons het bewijs levert, dat deze grondlegger slechts een deel, laat ons dadelijk zeggen een belangrijk deel, maar niet het geheel overzag, waarvoor de inrichting behoort te dienen.”

Deze wedervraag zal ieder onbevooroordeeld man met een volmondig „Ja” moeten beantwoorden. Het gewone gezonde omvatingsvermogen is nu eenmaal niet zoo ruim, dat het tevens de naaste toekomst in zijn gezichtsveld kan opnemen. Toch kan de ernstige denker, die stelselmatig werkt en vooral ook laat werken, de fundamenten voor een grootsch gebouw leggen, al zag zijn geestesoog het voltooid in een ander beeld, dan zal het ontwikkelen onder den dwang der ijzeren noodzakelijkheid.

In het volgende wil ik in het kort schetsen, wat naar mijne meening de lijn moet wezen, waarlangs het Departement van Landbouw zich behoort te ontwikkelen, onder volle appreciatie van hetgeen zijn eerste Directeur tot stand heeft gebracht. Niet, dat ik daarmede den schijn op mij wil laden, van mij een ruimeren blik toe te dichten, dan die van den grondlegger van het Departement, maar omdat Treub's werken en streven aan het Departement een standpunt heeft verleend, waardoor het gezichtsveld voor ons veel ruimer is geworden, dan dat, waarover hij kon zien, toen hij deze Bestuursinrichting ineenzette. Het kan niet anders dan eene voldoening voor Treub zijn, indien hij opmerkt dat wij mannen der voortbrenging, het kind zijner energie nog meer groeikracht toekennen, dan zijn verwekker meende te mogen verwachten.

Willen wij het ontwikkelingspad voor dit Departement juist traceeren, dan moeten we ons in de

eerste plaats afvragen, welke taak het Departement van Landbouw te vervullen heeft. De omschrijving van die taak is uiterst eenvoudig, indien wij naar opvatten als de plicht om al datgene te doen waardoor de uitoetening van de bodemkultuur voor de gemeenschap zoo vruchtbaar mogelijk wordt.

In deze plichtsbepaling is niets, waarvan niet ieder staatsburger doordrongen is; om echter daaronder ook hetzelfde te verstaan moeten we ons eerst nog rekenschap geven omtrent het begrip „bodemkultuur”; want maar al te vaak is juist de onscherpe begripsbepaling oorzaak van latere plichtsverzaking.

Onder „Bodemkultuur” wil ik dan verstaan het bedrijf, dat zich ten doel stelt om, door middel van organisch leven, op het daarvoor beschikbare deel van het grondgebied eens volks zooveel mogelijk arbeid en kapitaal vruchtbaar te plaatsen. In deze begripsbepaling noemen wij „kapitaal” de opgespaarde vruchten van den arbeid, die weer vruchtbaar gemaakt kunnen worden door het bedrijf.

Denken wij even over de gegeven plichtsommering en de begripsbepaling na, dan leeren wij de taak van elk Departement van Landbouw kennen als de Bestuursinrichting, die er voor te zorgen heeft, dat op de uitgestrektheid gronds, behoorende tot het grondgebied des volks en bestemd voor de uitoefening van dat bedrijf, door middel van organisch leven zooveel arbeid en kapitaal vruchtbaar kan worden geplaatst, als het best met de materiele belangen van het volk strookt.

Wij leeren die taak dus kennen als eene beslist economische, waarbij de kennis van het organische leven en de watten, die dit leven beheerschen, wel als onmisbare hulpmiddelen dienst doen, maar die nooit eenen richtingbepalenden invloed op het bedrijf zelf kunnen uitoefenen. Beschouwen wij de taak van het Departement van Landbouw van dit meer verheven standpunt, dan moeten wij ten eerste apprecieeren, dat men dit Departement een tijdvak heeft laten doormaken, om na te gaan in hoeverre zich op de bekende watten, die het organische leven beheerschen, technische manipulatiën bij de gebruikmaking van dit leven laten opbouwen. Deze appreciatie blijft bestaan, ook al heeft de Departementsleider dat onderzoek meer beperkt tot de bedrijfsvormen, die uitgeoefend worden door het deel der bevolking, dat het gemakkelijkst ofters kan dragen. Door dit eerste levenstijdvak van het Departement van Landbouw hebben we leeren inzien, dat het menigmaal gelukte om biologische verschijnselen, onder zeer bepaalde economische omstandigheden, ten nutte van bepaalde vormen der bodemkultuur te benutten. Daarmede heeft Treub, maar laat ik niet vergeten er bij te voegen, gelijktijdig met zelfstandige lichamen, door de nijverheid in het leven geroepen, ons het bewijs geleverd, dat het natuurwetenschappelijk onderzoek werkelijk de techniek der bodemkultuur, d. i. haar instrumentatie, kan verbeteren. Of dergelijke techniekverbetering van een volkshuishoudelijk standpunt gerechtvaardigd is kan ons alleen door een Departement van Landbouw worden geleerd, dat zijne taak opvat, zoals ik boven schetste.

Tot het verzamelen der gegevens voor de beantwoording dezer groote vraag kwam het Departement van Landbouw in zijne eerste jeugdphase niet, omdat zijn leider de bodemkultuur uitsluitend beschouwde van een natuurwetenschappelijk standpunt, dus met eenen veel te engen gezichtskring. Beschouwen wij haar als eene volkshuishoudelijke noodzakelijkheid, dan kunnen uitsluitend de economische voorwaarden, waaronder een volk leeft, als grondslag dienen voor de bepaling van de wijze, hoe dit bedrijf vruchtbarend kan worden uitgeoefend. Stellen wij aan het grondgebied, waarover een volk beschikt, den eisch, dat het zooveel mogelijk voor alle leden der gemeenschap de gelegenheid moet bieden, om hunne bestaansmogelijkheid te verzekeren, dan volgt daaruit logisch, dat de bodem in de eerste plaats moet dienen als veld voor de vruchtbare plaatsing van den arbeid en van het kapitaal van hen, die het natuurlijk woonrecht op het grondgebied hebben verworven. Het is de samenwerking van alle woongerechtigden op het geheele gebied van een volk, die den actueelen vorm van rechtszekerheid schept. Eerst het tot stand brengen van dien toestand verleent aan het gebruiksrecht, op een bepaald deel van het grondgebied, een zekere graad van begerdheid, dien wij w a a r d e noemen. Maar ook daarom rust op iederen houder van een bepaald gebruiksrecht de plicht om van dat recht op zoodanige wijze gebruik te maken, dat de gemeenschap daardoor het meest wordt gebaat, zonder daarom de belangen van het individu uit het oog te verliezen. De differencering van het individu is evenzeer eene natuurwet, als de wet van het mechanisch evenwicht, de wet van het behoud van arbeidsvermogen en zoovele andere natuurwetten. Daarom zijn ook de

eischen voor de bestaansmogelijkheid der verscheiden- de individuen verscheidend, maar oyerelkomstig die verscheiden zijn ook de individuen verpicht zij te dragen in een maatschappelijke arbeid. Evenzeer als de gebruiksrechten verzekerd worden door de rechtszekerheid, is dit met den eigendom het geval, zodat men ook aan den eigendom een plicht verbonden moet achten dat hij op de voor de gemeenschap meest deernige wijze behoort te worden bezigt.

Deze plichtopvatting brengt mede, dat ieder lid eener volksgemeenschap zijne rechten op zoodanige wijze uitoefent, ook met inachtneming zijner persoonlijke belangen, dat de medeleden der gemeenschap zoo min mogelijk belemmerd worden in de vervulling hunner gebruikeplichten.

Ma is deze opvatting van het recht, die ons het karakter van de maatschappelijke vrijheid niet leeren begrijpen. Het uitoefenen van rechten, zonder op die van den medeburger te letten, kan alleen worden gerangschikt onder het begrip van maatschappelijke onnaugheid, van bandeloosheid.

Deze plicht geldt zowel voor het individu, voor het zedelijk lichaam, dat gebruiksrechten op een deel van den oora heeft verworven, als voor hem, die andere gebruiksrechten mag uitoefenen.

Aangezien elke gemeenschap, die door materiele belangen in verband wordt gehouden (de geestelijke belangen zijn, krachtens de natuurwetige oideren- ceering van het individu, zuiver persoonlijk) vanaf het oogenlik der handhaving van de nederzetting, de eenige is, die zich daardoor het eigendomsrecht op het gebied heeft verworven, daarom komt alleen aan naar het recht toe om gebruiksrechten op deelen van het grondgebied aan bepaalde individuen of lichamen te verleenen, echter met die rechten de hen aanklevende gebruikeplichten overdragende. Het is hierbij onverschillig, of dat gebruikerecht wordt verleend in den vorm van eigendom of in den vorm van tijdelijk of van erfelijk bruikleen; de daaraan verbonden gebruikeplicht gaat daarmede over; daarom, dat door de gemeenschap alleen dan gebruike- rechten moesten worden verleend aan hen, die kunnen aantonen, dat zij in staat zijn, den gebruike- plicht ook werkelijk te vervullen.

Naar gelang van de verschillende vormen van ont- wikkeling eener gemeenschap en harer instituten, is dit beschikkingsrecht verbleven in de hand der volks- gemeenschap, of berust bij het lichaam of den per- soon, die door de gemeenschap als bevoegd is erkend voor de uitvoering van den volkswil en daarom door allen als overheid wordt erkend. Het is hierbij onverschillig, of die erkenning plaats had bij vrije keuze of onder den dwang der noodzakelijkheid.

Dezen logischen gedachtengang volgend, dan moet men ook erkennen, d.w.z. uit de bestuursinstituten doen blijken, dat de overheid alleen dan haren plicht vervult, indien zij ook na het verleenen van gebruike- rechten op den bodem er voor blijft zorgen, dat de rechthebbenden den op hen overgedragen gebruike- plicht op zoodanige wijze vervullen, dat daaruit voor de gemeenschap het bereikbare nut voortvloeit.

Langs deze lijn hebben zich in Nederlandsch Oost-Indië verschillende gemeenschappen gevormd, waarvan de overheid op ons Koninkrijk overging of waarvan de overheid de voorgedij van ons Koninkrijk heeft erkend.

Deze twee overheidsvormen, onder het politiek be- leid van ons volk, hebben eene reeks van verschil- lende vormen van gebruike rechten verleend, waarbij verschil wordt gemaakt tusschen hen, die als bur- gers van den Staat te beschouwen zijn en hen, die als vreemdelingen in die gemeenschap zijn te be- schouwen.

Het zal onnoodig zijn alle deze vormen van ge- bruike rechten hier op te sommen, met aanduiding van de daaraan verbonden voor- en nadeelen. Vast staat, dat alle deze rechten zijn ontleend aan het Staatseigendomsrecht, en dat zij zijn aanvaard on- der gehoudenheid van ze uit te oefenen op de wijze die het meest in het belang van de gemeenschap kan worden geacht.

(Wordt vervolgd.)

Uit de O.-I. Mail.

De Boroboedoer in beeld.

Naar het Soer. Hbl. verneemt, loopt de her- stelling van de voornaamste onderdeelen van den tempel ten einde. De heer Van Erp, die de herstel- lingen geleid heeft, is thans bezig met de bewerking van een verslag, dat, hetzij door het gouvernement, hetzij door het Bataviasch Genootschap, zal worden uitgegeven in het Fransch of in het Engelsch en rijk zal worden geillustreerd.

Een Maleisch Weekblad.

Te Baavia is verschenen het eerste nummer van het weekblad Boemi Poetera, orgaan van de inlandsche bevolking. Redacteur is de heer Soetan Moamad Salim, gepensionneerd hoofdjaksa van Rioaw, en behoortig van de westkust van Sumatra.

De inhoud van dit eerste nummer is zeer verschei- den. Ook komt er in voor een artikel in het hol- landsch, waarin het onderwijs aan de inlandsche meisjes krachtig wordt bepleit.

De abonnementsprijs bedraagt voor Indië f 6 per jaar.

Het tijdschrift ziet er goed uit, ook wat druk en verzorging betreft. De Europeesche pers in Indië wenscht het tijdschrift een lang leven toe.

Een orgaan voor Hoogere Burgerscholieren.

Zoo lezen wij ook, dat is verschenen het eerste nummer van Vox Javenum, „orgaan der leer- lingen van de hooger burgerschool te Semarang, dat elke veertien dagen zal verschijnen. Uit de be- schrijving van het „dorsel“ blijkt, dat het orgaan ook de leerlingen van andere burgerscholen wil bereiken. De redactie is in handen van R. M. A. Soorjopoe- tra en H. S. van Lennep.

Vrijheid van beweging van Chineezen.

Naar de Java bode verneemt, zal bij de bin- nenkort tot stand komende nieuwe regeling betref- fende het reizen van Chineezen over Java, de vrij- heid van beweging voor personen van dien landaard zeer verruimd worden, in dier voege namelijk, dat zij vrijelijk zich zullen mogen ophouden op hoofd- plaatsen van gewesten, afdelingen, districten, en andere groote centra van bevolking (marktplaatsen) onder voorbehoud, dat zij zich vestigen op plaatsen waar, bij de aanwezigheid van meer dan 100 land- genooten, wijken voor hen zijn aangewezen.

Inlandsch Credietwezen.

In het weekblad de Bazuin toont zekere G. A. aan, dat het inlandsche credietwezen een rijke bron van inkomsten voor den staat zal zijn, als de Regeering het zelf ter hand wil nemen.

De staat bezoldigt nu toch reeds ten behoeve van het credietwezen een aardig aantal ambtenaren, kort geleden weer uitgebreid.

G. A. betreurt het, dat de tegenwoordige inspec- teur van het inlandsche credietwezen geen sympathie voor staatsbanken koestert, omdat staatscrediet de indienststelling van een betrekkelijk talrijk bezoldigd personeel vordert hetwelk trouwens, geen belang hebbende bij het resultaat van het bedrijf geen waar- borgen oplevert om de instelling aan haar doel te doen beantwoorden.

G. A. noemt dit argument zeer zwak. Hij verwijst o.m. naar de postspaarbank en den pandhuisdienst.

Alleen de staat is bij machte, het inlandsch cre- dietwezen in zijn geheelen omvang te beheerschen en alle belemmeringen uit den weg te ruimen.

Zijn inlandsch credietwezen en pandhuisdienst eigenlijk geen familie van elkaar? vraagt het Soer. Handelsblad. Immers bij beide instellingen komt de kleine man geld leenen.

Het voordeel van staatsbanken is dit, dat de staat hetzelfde zou kunnen doen, wat de Kamper Bank te Kampen nu reeds doet, n.l. kleine bijdragen tot een maximum van f 25 renteloos uitleenen aan arme duivels. Nog een ander voorbeeld: er worden vette baantjes voor gunstelingen en betrekkingen voor honderden hongerlijders gecreëerd. De inspecteur ver- gete dit niet, besluit laatstgenoemd blad.

WEST-INDIË.

De Kamer van Koophandel te Paramaribo.

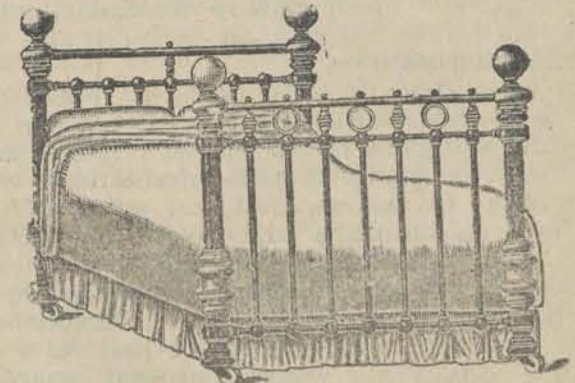
De ontwerp-verordening betreffende de oprichting van een kamer van koophandel en fabrieken te Pa- ramaribo stelt als eisch voor benoembaarheid, dat men is ingezetene der kolonie, te Paramaribo woon- achtig en den leeftijd van 25 jaar heeft bereikt.

Niet benoembaar zijn zij, die bij onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak de beschikking of het beheer over hunne goederen hebben verloren, of daarvan gerechtelijken afstand hebben gedaan aan hunne schuldeischers en dezen niet ten volle voldaan hebben.

De leden kunnen te allen tijde ontslag nemen. Zij geven daarvan schriftelijk kennis aan den secretaris; zij behouden hunne functie totdat in de vacature is voorzien.

Bij het ontstaan van een vacature geeft de secre- taris daarvan onverwijld kennis aan den gouverneur. De kamer bestaat uit zeven, door den gouverneur

Th. A. A. SIMONIS
34 GROENMARKT — OVER DE — PRINSESTRAAT.
TELEFOON No. 2535 □ DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN.
— — GROOTE KEUZE — —
van af het beste tot het eenvoudigste.
MAGAZIJNEN GESLOTEN VAN half een TOT twee UUR.

Taxatie en Onderzoek.

TAXATIE van handelszaken en koopmansgoederen, bij zaakdeelname, koop en verkoop, brand- of water- schade; bij scheiding en erfenis.

H. van Holk, Notarieel- Accountant
42 Gedempte Burgwal 42
DEN HAAG.

Accountants-onderzoek.

BRENDEL & Zonen

Wijnhandel Likeurstokerij

Zoutmanstr. 63 □□ Prinsestraat 114
- TELEFOON 4905 - □□ - TELEFOON 5448 -

Vraagt uitvoerige prijscourant.
Scherp concurrerende prijzen. - 5 % dividend.

The Berlitz School,

welbekend bij allen die met verlot in Nederland vertoeven.
Noordeinde 58a. - Telef. 2234.

TALLEN

Duitsch - Engelsch - Fransch, Italiaansch - Spaansch - Rus- sisch - Hollandsch, enz, enz. - door leeraren, uit de desbetreffende landen, die eene zuivere uitspraak, vrij van dialect, bezitten.

Conversatie - Vertalingen - Literatuur.

voor een tijdvak van drie jaren te benoemen leden. De gouverneur wijst een der leden als voorzitter aan. De kamer bestaat uit of buiten haar midden een secretaris, die een door den gouverneur op voorstel van de kamer vast te stellen bezoldiging ten laste van de koloniale begroeting geniet.

Bezoldiging districts-commissarissen.

Door de Koloniale Staten is het voorloopig verslag uitgebracht op de ontwerp-verordening, betreffende een nieuwe regeling van de bezoldiging van districts-commissarissen.

De meerderheid der leden wilde de bezoldiging van de districts-commissarissen van Coronie en Albina zien vastgesteld op ten hoogste f 3500 's jaars.

Voor al de overige districts-commissarissen werd aanbevolen een aanvangstraktement van f 4000.—, met twee vierjaarlijksche verhoogingen van f 250.— elk, alzoo opklimmende tot een maximum van f 4500.—, terwijl aan de districts-commissarissen van Nickerie, Beneden-Commewijne en Beneden-Suriname en Beneden-Para eene toelage naar reden van f 500.— 's jaars zou worden toegekend, waarvoor niet voor pensioen zou worden bijgedragen, noch een eventueel verlofstraktement berekend; met dien verstande evenwel, dat in geen geval de bezoldiging vermeerderd met de bedoelde toelage, het maximum van f 5000.— zou mogen overschrijden, hetgeen zonder zulk een beperking het geval zou kunnen zijn met districts-commissarissen, die voor 1 Mei 1907 als zoodanig definitief zijn aangesteld.

Aan een ander lid kwam het ontwerp niet aannemelijk voor. Waar toch een dergelijk voorstel in 1907 tengevolge van een amendement, dat een meerderheid in de Staten verwierf, geleid heeft tot bepaling van de bezoldiging op f 3500.— met vier driejaarlijksche verhoogingen van f 250.— elk, alzoo opklimmende tot f 4500.—, bevreesde het hem, dat thans reeds, na zoo'n korten tijd, door het Bestuur een gelijksoortig voorstel gedaan wordt als het 2 jaar geleden door de meerderheid der Staten verworpen.

Deze opmerking komt ons zeer juist voor.

Bacoven-cultuur.

De vertegenwoordiger der United Fruit Company, de heer G. H. Williams, heeft voor eenigen tijd de kolonie verlaten. Doel van zijn reis is een bezoek aan Venezuela en Trinidad. In den loop van September of begin October hoopt hij terug te zijn om vermoedelijk in November op reis te gaan naar de Vereenigde Staten.

De heer Williams stond aan de redactie van *Onze West* een onderhoud toe, waarin hij zijn voortdurend vertrouwen uitsprak in de bacovencultuur, in weerwil van de teleurstellende verscheppingscijfers van den laatsten tijd.

De tot dusverre ondervonden tegenslag is z.i. toe te schrijven aan oorzaken, die bekend zijn, en met goeden wil in den vervolge kunnen worden vermeden.

Onrechtmatige arrestatie.

Onder dit hoofd schreef *Onze West* het volgende:

„Volgens de *Suriname* was de heer J. B. Nassy in de kolonie teruggekeerd op grond van ingewonnen deskundig advies. Volgens dit advies was het vonnis waarbij de heer N. ruim 4 jaar geleden wegens sluiken van opium in een boete van f 5400 werd veroordeeld, verjaard. Hierbij was aangenomen dat het feit, waarvoor de heer N. werd veroordeeld niet was een wanbedrijf, maar een overtreding. Het vonnis is dan ook, volgens de *Suriname*, door het Hof van Justitie geboekt in het wettig protocol van overtredingen. Ook uit een vroeger vonnis van het Hof betreffende een soortgelijk feit als waarvoor de heer Nassy werd veroordeeld, zou blijken dat het Hof dit feit beschouwt als een overtreding.

De Overheid, die den dag na den terugkeer van den heer Nassy last gaf tot zijne arrestatie, schijnt echter het feit niet te beschouwen als een overtreding, doch als een wanbedrijf, waarop de straf eerst na tien jaren verjaart. Toch zou — volgens de *Suriname*, en dit lijkt ons wel het merkwaardigste — die Overheid niet volkomen zeker zijn van de juistheid harer opvatting, en daarom het oordeel hebben gevraagd van den Hoogen Raad in Nederland.

Indien die voorstelling juist is — wat schier ongelooft klinkt — is het o.i. een eisch van recht: dat de heer Nassy onmiddellijk in vrijheid wordt gesteld. In rechtzaken geldt, meenen wij, de gulden regel: in dubiis abstinere, in twijfel onthoudt U. Waaruit volgt, dat geen arrestatie mag geschieden, zonder volkomen zekerheid van hare rechtmatigheid.

Er wordt voor dezen opium-smokkelaar wel wat te veel sympathie betoond in de kolonie, zou men

zoo zeggen. De overheid, die bevel gaf tot inhechtenisneming, was blijkbaar ten volle overtuigd van de rechtmatigheid dier handeling.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Welken weg moet de inlander volgen om vooruit te komen? is een vraag, zegt S. I. in de *Pertja Tinor*, die door alle maleische bladen, niet alleen van Padang, maar ook van Java gedaan is. De meeste schrijvers zijn dan daarop van oordeel, dat die vooruitgang moet worden verkregen door het aanleeren der nederlandsche taal over geheel Ned.-Indië, opdat de inlanders de noodige kennis kunnen opdoen uit de in die taal geschreven werken. Anderen daarentegen zijn van meening, dat die werken zoo spoedig mogelijk in de verschillende inlandsche talen vertaald zouden moeten worden, welke als voertaal op de lagere scholen in Ned.-Indië gebezigd worden.

S. I. vindt dat stelsel het beste, dat den inboorling het snelst tot de ontwikkelingshoogte van den Europeaan kan opvoeren. Wanneer de inlander eenmaal deze ontwikkeling heeft bereikt, zal Indië — meent hij — even hard vooruitgaan als Europa. Om den inboorling grondig de nederlandsche taal te leeren, zouden voor de landkinderen honderden scholen moeten worden opgericht in den trant van de onderwijsinrichtingen, welke het Gouvernement aan de Chineseen heeft geschonken, terwijl het schoolgeld niet hoog zou moeten worden gesteld, opdat ook de kinderen van minvermogenden die scholen zouden kunnen bezoeken. Indien de toestand blijft zooals die nu is, dat alléén Nederlandsch zal kunnen worden geleerd op de europeesche school, zal het doel niet bereikt worden, daar, zooals reeds herhaaldelijk in de dagbladen is aangevoerd, het voor de inlanders lang niet gemakkelijk is om tot die school toegelaten te worden. Nog beter, meent schrijver, zal het worden, indien het Gouvernement inrichtingen ook voor hooger onderwijs schiep, gelijkelijk toegankelijk voor alle rassen in Ned.-Indië zonder onderscheid.

Het tweede stelsel besprekende, komt schrijver tot de slotsom, dat dit eenvoudiger in de toepassing zal zijn, want er zijn tegenwoordig genoeg personen, die voldoende bekwaam zijn om de noodige werken in de verschillende talen over te zetten, en tegen bezoldiging daartoe genegen zullen zijn.

Onder de tegenwoordig algemeen heerschende zucht tot ontwikkeling bij den Inlander, vervolgt schrijver is het wel zeker, dat van die vertaalde werken spoedig een tweede en derde druk zal kunnen verschijnen. De vertalers behoeven dus niet te vrezen, dat zij werk voor niets zouden doen. Dit stelsel zal ook den volwassenen ten goede komen, want deze zullen dan mede in staat zijn den vooruitgang in de 20ste eeuw mede te maken. Volgens schrijvers meening is dit dus het meest aan te bevelen omdat: a. alle inboorlingen — zoowel oud als jong — gelegenheid krijgen om zich te ontwikkelen; b. de nederlandsche taal daardoor nog méér in aanzien zal stijgen; c. de boeken, welke door de ouders gekocht worden, aan de kinderen en kindskinderen als erfstukken zullen worden nagelaten; d. het voor een ieder gemakkelijker is iets te begrijpen in de taal zijner vaderen dan in een vreemde taal, welke men pas op een leeftijd van negen of tien jaar begint te leeren.

Het allerbeste onder de gegeven omstandigheden zal echter zijn, zoo eindigt schrijver, om beide stelsels nu toe te passen. De jongeren zouden dan de eerste schoolkundigheden kunnen verkrijgen door middel van de nederlandsche taal, terwijl de volwassenen zich in hunne eigene taal verder ontwikkelen kunnen.

Wij weten allen, zegt *Viool* in de *Pemberita Betawi*, hoe moeilijk de taak der politie in Ned.-Indië is. Op haar rust de plicht om zooveel mogelijk misdrijven als diefstal, roof enz. te voorkomen, doch zelfs onder het beste politietoezicht worden nog misdaden gepleegd. De boosdoeners vreezen de straffen niet, die hen bedreigen; zij weten, dat zij, in geval van slagen, in één enkelen avond honderden guldens verdienen, en bij mislukken van hun toleg, slechts de kams bestaat, dat zij in de *kamar tikoes* (= muizenkamer, hetzelfde als ons „kippenkooi“ in den volksmond) komen. Een misdadiger, die met verbanning naar een andere streek gestraft is, vervalt na zijn terugkeer weder tot het kwaad. Toen hij zijne straf onderging, zwoer hij, dat hij nooit meer kwaad zou doen; een of twee jaren, nadat hij zijne straf ondergaan heeft, komen de booze neigingen weder te voorschijn.

Ter voorkoming, dat misdadigers later weder misdrijven plegen, heeft men in vele streken een goeden maatregel getroffen: men heeft het slechte volk in een afzonderlijk deel van het dorp verzameld, waar het door de nachtpatrouille wordt gecontroleerd.

Men zegt, vervolgt schrijver, dat er vroeger min-

der misdadigers waren dan tegenwoordig. Dit is verklaarbaar: Vroeger was de bevolking niet zoo talrijk als tegenwoordig, en viel het gemakkelijker een middel van bestaan te vinden, voldoende voor het onderhoud van vrouw en kinderen. Men had toen ook niet zooveel behoeften als thans. Tegenwoordig wil iedereen allerlei weelderigheden hebben, al zijn de zakken ook leeg. Om dit verlangen te bevredigen wordt dan soms een misdrijf gepleegd. Maar er worden ook personen met misdadigen aangeleg geboren. Reeds in de kinderjaren kan men aan de handelingen van zulk een persoon zien, dat hij een siechte inborst heeft; al werd hij in deugdzaamheid opgevoed, toch zal hij dikwijls van het rechte pad afwijken. Alleen als hij een diefstal beraamt, of iemand tracht op te lichten, doet hij zich braaf voor. De politie neemt dikwijls misdadigers in haren dienst om spionnendiensten te verrichten. Indien zij niet met dergelijke menschen werkte, zou zij bezwaarlijk inlichtingen aangaande misdrijven kunnen krijgen. Met misdadigers vangt men misdadigers. Maar kan men dergelijke personen wel vertrouwen? vraagt schrijver. Meestal niet, meent hij. Zij weten veelal het mes van twee kanten te doen snijden: zij trekken partij en van de politie, die in hen vertrouwen stelt, en van de misdadigers. Betreft het een misdrijf van een gering bedrag, dan verschaffen zij der politie tegen een goede belooning de noodige inlichtingen. is het daarentegen een misdrijf, waarbij een groot bedrag gemoeid is, dan houden zij meestal hun mond, want dan zijn zij op de een of andere manier daarbij betrokken. Schrijver verhaalt als voorbeeld het geval van een spion, dien men niet vertrouwde en daarom door een anderen spion liet nagaan, hoe deze op diefstal bestreft en gestraft werd.

En zoo gebeurt het ook wel eens, wanneer twee inlandsche bestuursambtenaren in vijandschap met elkander leven, en de een den ander het voetje wil lichten, dat zij hunne toevlucht nemen tot misbruik van misdadigers. De een laat door den boosdoener in het ressort van den ander een misdaad plegen. Dit herhaalt zich eenige keeren en hij weet met de uitgezonden misdadigers de zaken tot klaarheid te brengen. Tengevolge daarvan krijgt hij dan een goeden en de andere een slechten naam.

Thans, zoo gaat schrijver voort, wil het Gouvernement de politie gaan versterken. Geschiedt dit met goede elementen, dan kan deze maatregel zijn nut hebben, doch hij vreest voor uitzuiging van den kleinen man, hetgeen een groote ramp voor het land zou zijn. Daarom acht schrijver het beter de salarissen der bestaande politiebeambten te verhoogen dan hun aantal te vermeerderen. Worden de salarissen verhoogd, dan kunnen zij zonder daardoor zell gebrek te lijden een deel daarvan uitgeven in het belang van hun dienst. Wel is waar kunnen zij op hun verzoek poliegelden van het Gouvernement krijgen, maar zij zijn in den regel huiverig om dikwijls daarom te vragen, te meer omdat het lang niet zeker is of ze een zaak wel tot klaarheid zullen brengen en de misdadigers zullen opvatten.

Zou men ook hier niet het eene kunnen doen zonder het andere te laten?

WAT DE CHINEES VERTELT.

In geheel Azië is er geen volk, dat met zooveel ijver en zooveel volhardingsvermogen een beroep uitoefent als de *sinkhè*, de in China geboren Chinees, zegt de *Bintang Soerabaja* in hare *Zaterdagse causerie*. Wanneer wij hem aan den arbeid zien, zouden wij haast geneigd zijn te verklaren, dat hij geen vermoeienis kent. Neem bijvoorbeeld een timmerman: Om zeven uur 's morgens is hij reeds op zijne werkplaats, en als wij 's avonds om negen uur daarbinnen treden, vinden wij een paar timmerlieden nog aan den arbeid; de een slijpt zijne gereedschappen, een ander zaagt hout, een derde schaaf een plank. Tot diep in den nacht, zoolang de lamp brandt, blijven zij werken. De marskramer loopt den ganschen dag in de stad rond, of daarbuiten, als hij vergunning bekomen kan; met een pak gekleurde katoen op zijne schouders gaat hij de eene kampong in, de andere uit, hier en daar stilstaande om zijne waar aan te prijzen. Al koopt men er niets van, hij maakt zich niet boos, zet zijne wandeling voort, zich niet storende aan warmte of vermoeienis, zijn klepper ratelende langs den geheelen weg om de aandacht te trekken.

Geef den chinees een schop of een houweel, om daarmede op het veld of in een mijn te arbeiden, — hij zal hard werken, wanneer zulks op taak geschiedt, en hij weet, dat elk uur zijn loon opbrengt. Vandaar dat allerwege in de mijnen, waar hard werk wacht, men zijne toevlucht tot chineezen neemt, omdat geen ander volk hen in arbeidskracht kan overtreffen. In de Transvaalsche mijnen heeft men het beproefd met kafferarbeiders, doch deze bleken lui, erg op hun

Van Vreemde Koloniën.

De laatste aanwinst van Engeland.

Bij de laatstelijk tusschen Engeland en Siam getroffen overeenkomst, zijn de Maleische staten Kelantan en Tringganoe, op het schiereiland Malakka gelegen, onder engelsche vlag geplaatst.

Het gerucht liep, dat de sultans der beide statjes zich niet goedschiks zouden onderwerpen aan den nieuwen soeverein. Maar in den loop der vorige maand heeft de gouverneur der Straits Settlements, sir John Anderson, een bezoek gebracht aan Kelantan en Tringganoe, waar hij door de maleische potentaten met verschuldigd eerbetoon werd ontvangen.

Den 19en Juli 's morgens liet de flotielje, bestaande uit de koloniale vaartuigen „Sea Mew” en „Sea Belle”, gescorteerd door het oorlogsschip „Cadmis”, voor Koeala Kelantan het anker vallen.

De gouverneur, sir John Anderson, legde, nadat hij op de „Sea Mew” was verwelkomd door afgezanten van den Sultan van Kelantan, een bezoek af ten paleize van dezen te Kota Baroe, waar hem een zeer hartelijke ontvangst ten deel viel.

Eenmaal te Kota Baroe, werd van deze gelegenheid gebruik gemaakt voor een tochtje naar het binnenland, waar de Duff Development Company verschillende ondernemingen op touw heeft gezet, — goudbagger-, houtaankap- en rubberondernemingen.

De tocht naar het binnenland werd door den gouverneur en zijn gezelschap ondernomen in huisbooten, die door kleine stoombooten werden gesleept langs de rivier naar Koeala Lebir, waar zich de hoofdstad van genoemde maatschappij bevindt.

Opvallend was het hier, volgens den correspondent van de Straits Times, dat nagenoeg alle arbeid door Maleiers wordt verricht, in tegenstelling met hetgeen men elders op het schiereiland Malakka waarneemt, waar nagenoeg uitsluitend Chinese, Hindoesche en Javaansche arbeiders worden aangetroffen. Dit gaf schrijver, die het een en ander mededeelde omtrent de maleische bevolking van het schiereiland Malakka reeds in de pen, dat de Maleiers in die streken onwillig zouden zijn tot arbeiden. Er zijn echter blijkbaar uitzonderingen.

Na Kota Baroe kwam Kota Radja, de hoofdplaats van den sultan van Tringganoe, aan de beurt voor een bezoek. Ook hier liet de ontvangst niets te wenschen over.

Een uitstervend volkje

Bij gelegenheid van het eerlang te Parijs te houden koloniaal congres zal het verslag worden voor-

gelezen van dr. Charles Nicolas betreffende den toestand van de bevolking der Loyalty-eilanden. Daarvan valt het volgende te ontleenen:

Toen Frankrijk deze eilanden in bezit nam, telde de bevolking van de eilanden Maré en Lifoe ongeveer 30000 zielen. Thans treft men er nauwelijks 10000 bewoners aan. De bevolking der Loyalty-eilanden sterft geleidelijk uit. De oorzaken van dit verschijnsel zijn de volgende:

In de eerste plaats bekommert de inlandsche bevolking zich niet om de regelen der hygiëne: het drinkwater wordt op allerlei wijzen verontreinigd; de voeding laat in verschillende opzichten te wenschen over, de inboorling voedt zich op hoogst ongeregelde wijze, eet dikwerf te veel en slecht te verteren kostjes; — de woningen zijn vuil, bedompt en rookerig.

Ziekten richten groote verwoestingen onder de inboorlingen aan; dysenterie, malaria, pokken, diphtheritis en rooivonk komen er voor, maar het is vooral de tuberculose, die de bevolking teistert, en wel in die mate, dat nagenoeg de helft daardoor is aangetast. Ook de lepra komt er veelvuldig voor. Ongeveer 3,5% der bevolking lijdt aan de ziekte; waartegen zoo goed als niets wordt gedaan, om besmetting te voorkomen.

Het misbruik van tabak zou kunnen worden tegengeboortcijfer, gelijk uit de ondervinding is gebleken, en dr. Nicolas meent, dat er op moet worden aangestuurd om de inlandsche vrouwen van het gebruik van het rooken af te brengen, ten minste gedurende de zwangerschap en zolang zij de kinderen zoogen.

De alcohol is op het oogenblik nog slechts een ondergeschikte factor, daar men nog geen aan den drank verslaafden onder de inboorlingen aantreft, maar het gevaar is dreigend.

Abortus provocatus wordt op de eilanden minder toegepast dan op Nieuw-Caledonië, maar de toepassing komt toch voor en schijnt zich te willen uitbreiden.

De monogamie, eerst kortelings ingevoerd, schijnt de hoofdoorzaak te zijn van de geleidelijke ontvolking.

Dr. Nicolas stelt verschillende maatregelen voor, welke hij noodzakelijk acht om verbetering te brengen in den bestaanden toestand.

Ter beteugeling van het euvel van afdrijving der vrucht zouden enerzijds zware straffen moeten worden bedreigd, anderzijds premien uitgelooft aan moeders van drie of meer in leven zijnde kinderen.

Dan zou men zoo al niet het alcoholgebruik geheel verbieden, dan toch dronkenschap onder de overtredingen moeten rangschikken, welke met onmiddellijke straf worden bedreigd.

Het misbruik van tabak zou kunnen worden tegen-

FEUILLETON.

Een Verlofganger.

door L. SALLENTIEN.

„Wat voor nieuws heb je, Bruno?” vroeg mevrouw Lindner verwonderd aan haar neef, toen hij op een Zondagmorgen reeds om negen uur bij haar aanbelde.

„Ja, ik kom inderdaad op een ongewoon uur, nichtje, maar ik wilde u in een lastig geval om raad vragen.”

„Bestaan er dan nog gevallen, waarin de wijsheid der mannen uitgeput is, en zij den raad van eene vrouw noodig hebben?”

„Eene vrouw is altijd verstandiger dan wij, wanneer het de liefde en het huwelijk betreft.”

„Dus heb jij nu eindelijk ook een verliefdheid te pakken en daartoe mijn raad noodig?”

Bruno Heffwig glimlachte even. „Het gaat mij persoonlijk niet aan, maar iemand, dien ge u misschien niet eens meer herinneren zult. Weet ge nog wie Albin Fischer is?”

Het even te voren nog zoo bleeke gelaat der jonge vrouw werd nu eensklaps hoogrood gekleurd.

„Ik herinner hem mij nog zeer goed”, antwoordde zij, „maar die is immers al lang dood en begraven?”

„Dood en begraven is hij niet, hij is tien jaar geleden naar Indië gegaan.”

„En nu? Komt hij wellicht terug?”

„Ja, en nog wel onder zeer zonderlinge bijkomende omstandigheden. Fischer ging naar Indië, indien ik mij niet vergis, in het jaar, dat ge trouwdet. Hij vertrok toen vrij plotseling; hij was iemand die altijd haastig tot iets besloot. Wij hebben toen in lang niets van hem gehoord, eerst ongeveer een jaar geleden schreef hij mij, dat hij te Soerabaja

woonde en daar een goede zaak had. Uit dezen eersten brief ontwikkelde zich een geregelde correspondentie, en een half jaar geleden zond ik hem een afdruk van den groep van onze liefhebberijcomédie, die het vorig jaar gemaakt werd. Daar wij allen oude bekenden van Fischer waren, vond ik het aardig hem zulk een portret te zenden. Nu kreeg ik daar gisteren antwoord van hem op en schrijft hij mij, dat hij met de eerstvolgende boot van de Maatschappij Nederland naar Holland komt, om hier te trouwen met eene dame, waarop hij wanhopend verliefd is. Hij kende wel is waar deze dame niet persoonlijk, had haar alleen op dat portret gezien, dat ik hem gestuurd had, maar hij wilde haar besluiten trouwen. Bovendien verlangde hij ook wel naar Holland terug en daardoor besloot hij zoo haastig. Een gekke geschiedenis, niet waar?”

„Zeker”, betuigde Magdalena, en haar stem klonk eensklaps eigenaardig scherp; „trouwens, Albin Fischer hield altijd van haastig besluiten. Maar wat gaan u feitelijk zijn liefdesgeschiedenissen aan; laat hem toch trouwen met wie hij wil.”

„Dat is nu juist het bezwaar, Magdalena. De dame op het portret, op wie hij zoo hals over kop verliefd is geworden, is namelijk geen dame.”

„Hoe nu?”

„Neen, Leentje. Herinner je je niet meer wie toen de damesrol op zich nam, je hebt toch zelf geholpen bij het instudeeren?”

De jonge vrouw dacht even na en barstte toen in een schaterlach uit. „Is het mogelijk? Dan krijgt Fischer ten slotte toch zijn verdiende loon.”

„Neen, dat vind ik werkelijk wreed van je, Leentje; de arme jongen komt in eens uit Indië naar Europa om eene vrouw te zoeken, en nu blijkt het, dat het voor Frits is geweest, voor je broer Frits, dat hij den Oceaan overstak. Lach jij daar nog om? Ik ken je in 't geheel niet meer. Zoo liefdeloos ben je toch vroeger nooit geweest.”

„Liefdeloos jegens een mensch, die geen liefde ver-

dient” — zij bedacht zich en voegde er toen op veranderden toon aan toe: „Waarom zendt je hem geen telegram, dat hij zijn reis moet uitstellen, tot je hem per brief alles opgehelderd hebt?”

„Dat gaat niet; ik heb de lijst der booten nagezien. Albin Fischer stoomt reeds lang in volle zee, is minstens al veertien dagen onder weg, een telegram kan hem dus niet meer bereiken.”

„Dan heeft de man met de haastige besluiten het zichzelf te wijten, wanneer hij een vergeefsche reis maakt.”

„Wat ben je vandaag onbarmhartig. Ik zou bijna gelooven, dat je iets tegen Fischer hebt. Tracht je toch in zijn positie te verplaatsen. Hij wordt verliefd op een portret en.....”

„Ja, hij wordt verliefd op een portret en nog wel op dat van een jongen man.”

„Frits met zijn rond kindergezicht zag er ook inderdaad als een jong meisje uit, Leentje, en het beetje mannelijkheid, dat hij nog heeft, verdween toen door de vrouwenkleeren en het retoucheeren van den fotograaf. Overigens heeft wellicht een herinnering uit zijn jeugd nog tot Fischer's verliefdheid bijgedragen, want hij schrijft mij, dat dit portret hem herinnert aan de gelukkigste uren van zijn leven.”

Magdalena lachte even. „En deze herinnering aan zijn lichtzinnige jeugd drijft hem er toe, een nog lichtzinniger, ja bepaald krankzinnigen streek uit te halen.”

„Leentje, bezie nu toch eens de keerzijde van de medaille. Hij laat alles in den steek, maakt een reis naar Europa en komt alleen hier om te vernemen...”

„Dat hij een dwaas is. Deze ondervinding zal de heer Fischer wel opdoen en bovendien zie ik niet in, hoe ge hem dit besparen kunt. Hoe ge de zaak ook keert of wendt, het komt toch steeds hierop neer: Fischer, je bent een ezel, maak zoo spoedig je maar kunt rechtsomkeert en ga terug naar Indië.”

(Wordt vervolgd.)

gegaan door hooge rechten, terwijl men uit gezondheidsoogpunt nog de volgende maatregelen zou moeten treffen: wederinstelling van de in 1909 afgeschafte betrekking van geneesheer voor de eilanden; eene betere wijze van begraven; verbetering in den bouw der hutten; talrijke gezondheidsbezoeken; verbetering in den toestand der bestaande leproserieën en oprichting van een inlandsch ziekenhuis.

Uit het vorenstaande valt op te maken, dat nog in den loop van dit jaar, niettegenstaande de treurige staat van zaken op hygienisch gebied in den archipel niet onbekend kan zijn geweest, de zeker allesbehalve overtollige betrekking van geneesheer aldaar door de fransche regering werd afgeschaff.

Van groote zorg voor de onder fransche vlag gestelde bevolking der Loyalty-eilanden getuigt zulk zeker niet.

Kinine als koortswerend middel.

Door verschillende deskundigen is de groote waarde betoogd van kinine als koortswerend middel. Intusschen kan niet worden ontkend, dat door sommigen het gebruik van kinine voor het beoogde doel wordt veroordeeld. Overtuigd van de groote hoedanigheden der kinine heeft de fransche Societe de pathologie exotique den volgenden wensch te kennen gegeven:

„De Societe de pathologie exotique, overwegende dat het gebruik van kinine als voorbehoedmiddel tegen de malaria een der meest werkzame middelen is tot bestrijding van die ziekte, en dat het derhalve van belang is, om den bewoners onzer door malaria bezochte koloniën kinine van goede hoedanigheid en tot zoo laag mogelijk prijs ter beschikking te stellen, geeft den wensch te kennen, dat de gouverneurs van al onze koloniën — evenals zulks ten aanzien van de gouverneurs-generaal van Madagaskar en Indo-China het geval was — worden gemachtigd om bij gouvernementsbesluit de noodige maatregelen te treffen, opdat de kinine tot zoo laag mogelijk prijs binnen het bereik van allen worde gebracht.”

Men gaat nu ook in de provincie Pendjab van Engelsch-Indië de waarde van kinine in den strijd tegen de malaria inzien.

De verwoestingen, die de malaria in die provincie aanricht, zijn ontzettend.

Aan het onlangs uitgebrachte verslag van den geneeskundigen dienst in Pendjab valt te ontleenen, dat de malaria in nagenoeg elk district voorkwam, terwijl de koorts overal een ernstigen vorm aannam en dikwerf den dood veroorzaakte na slechts weinige dagen van ziekte. De sterfte was verschrikkelijk. Zoo bereikte in Gurgaon het sterftecijfer tengevolge van malaria eene hoogte van 114 per mille 's jaars, in Delhi eene van 110 per mille 's jaars. De sterfte tengevolge van malaria in de provincie wees een totaal van 697.085 gevallen aan, zoodat alleen door die ziekte 34,66 per mille der bevolking werden weg-gemaaid. Gelukkig trad de pest niet in zoo hevige mate op als in andere jaren het geval was, zoodat de totale sterfte „slechts” 50,73 per mille bedroeg. d. i. meer dan het tweevoud en drievoud van de sterfte in de groote europesche steden.

Het was vooral in de vier laatste maanden van 1903, dat de malaria onder de bevolking van Pendjab woedde. In dat tijdsverloop eischte die ziekte met minder dan 460000 slachtoffers, zoodat, indien men het sterftecijfer op het tiende deel stelt van het aantal ziektegevallen omstreeks 4600000 menschen of het een vierde deel van de geheele bevolking der provincie door de malaria moet zijn aangetast.

Heel wijs merkte de luitenant-gouverneur der provincie, sir Louis Dane, op:

„Voor het geval een ernstige malaria-epidemie uitbreekt, is voorzorg alles en plannen in tijd en van vrijdom van die ziekte beraamd kunnen het middel blijken te zijn om duizenden menschenlevens te redden.”

Het werd tijd, meende de Times of India, dat men die les trok in Pendjab. In 1890 bedroeg het sterftecijfer tengevolge van koorts in die provincie 38,05, in 1892 bedroeg het ook nog 34,83 per mille, en in 1903 wees het een totaal van 34,66 per mille aan.

De luitenant-gouverneur dringt thans op eene organisatie aan, ten einde aan zulk een ramp in de toekomst het hoofd te bieden, door verstrekking van kinine aan de bevolking.

Intusschen heeft het bestuur van Engelsch-Indië aan den officier van gezondheid, Christophers, een onderzoek opgedragen naar de maatregelen, welke behooren te worden getroffen om dergelijke epidemieën als die, waardoor Pendjab voortdurend werd bezocht, in den vervolge te voorkomen.

Een Belgisch koloniaal sanatorium.

Wij hebben in deze rubriek te voren al eens gewezen op de wenschelijkheid, dat voor verlofgangers

uit onze koloniën in bepaald, voor hun bestaan het meest geschikte streken, sanatoria zouden verrichten — hezij van gouvernementswege ingested, hetzij met regeringssteun, b.v. door garantie van een bepaald bedrag aan verplegingskosten voor een bepaald aantal reconvalescenten in het leven te roepen — waar die verlofgangers dan tegen billijke vergoeding herstel zouden kunnen zoeken voor hunne in de koloniën geschokte gezondheid.

Koning Leopold bezit aan de Middellandsche Zee tusschen Nizza en Beaulieu een prachtig domein. Daar laat hij nu drie villa's tusschen de pijnboomen bouwen, die bestemd zijn om fransche of belgische officieren op te nemen, die na een kort of langer verblijf in den Congo voor herstel van gezondheid met verlof naar Europa worden gezonden.

Bij die drie villa's, die in October a.s. gereed zullen zijn, zal het niet blijven. De ontwerpen voor nieuwe villa's liggen al klaar.

Ten einde zijn werk te volmaken, zal koning Leopold aan zijn gasten gedurende hun verblijf in de gezondheidskolonie een pensioen verzekeren, dat hen van alle materiele zorgen ontlast.

VARIA.

Onbekend maakt onbemind.

De Belgische bladen vermelden, dat in de Brusselsche Cercle Africain een geneele serie gezichten uit de Congo-kolonie wordt vertoond door de cinematograaf, om op deze wijze te trachten meer belangstelling te wekken voor de nieuwe kolonie, die nog veel te weinig bekend is bij het volk.

De aanwezigen zullen nu een levendig beeld zien ontrollen van Boma en den spoorweg door Beneden-Congo; dan dringt men dieper het land in, de weg voert langs de groote route Leopoldville, Stanleyville naar het Katangagebied, langs de rivieren Kasai en Ubangi-Hek.

„Zodoende zal het groote publiek een minder vaag denkbeeld krijgen van het tot nu toe vrijwel onbekende land, dat de meesten nog te veel beschouwen, als hen niet rakende”, lezen wij.

Tout comme chez nous dit laatste, ofschoon wij onze koloniën toch reeds meer dan 300 jaar bezitten!

Zou daarom een dergelijke propaganda per cinematograaf ook hier niet nuttig zijn?

Centrale verkoeling.

De Aarde en haar Volken schreef onlangs:

We hebben nu al veel huizen met centrale verwarming; zoowel particuliere als openbare gebouwen worden verwarmd door warmwaterbuizen, die overal in gangen en kamers een gelijkmatige temperatuur handhaven, afkomstig van de stookplaats die in de benedenruimten het water verwarmt.

Maar centrale verkoeling!

Dat is iets, waar wij zoo oppervlakkig gezien, hier in ons land al heel zelden behoefte aan zullen gevoelen, al komen er in Juli en Augustus wel eens dagen voor, waarop de klank van dat woord iets bekoorlijks heeft. Maar naast het gematigde Nederland is er ook een „Tropisch Nederland”, en daar zal menigeen op het hooren van den klank „centrale verkoeling” een woord van opgewonden instemming niet kunnen onderdrukken. Het moet heerlijk zijn in Batavia en andere Javaansche steden, op Deli, in Menado de hitte te kunnen verdrijven door een afkoeling van de lucht in het groot.

En waarom zouden wij niet de kou evengoed als het gas en het warme of het koude water door buizen naar diegenen kunnen toevoeren, die er behoefte aan hebben? Dat is dan ook al niet meer de droom van een ingenieur; maar er zijn in Amerika reeds een aantal steden, waar men in centrale werkplaatsen koude voortbrengt, die dan door een buizennet in de huizen wordt geleid. Het tijdschrift La Nature noemt als zulke plaatsen New York, Boston, St. Louis, Baltimore, Los Angeles, Norfolk, Denver en Kansas City. De kou wordt voortgebracht door ammoniakmachines.

Een Surinaamsch huldeblijk.

Door eenige ingezetenen van Suriname is een comité gevormd ter inzameling van gelden, teneinde aan den oud-gouverneur Idenburg een huldeblijk aan te bieden als herinnering aan zijn verblijf in Suriname. Het huldeblijk zal bestaan uit een salomanelement van Surinaamsch hout. Het comité bestaat, volgens De Surinaamer, uit de heeren: R. N. G. M. Bär von Hemmersweil, ds. H. Buis-kool, I. da Costa, J. H. Crena Uiterwijk, C. van Drimmelen, J. J. Heilbron, mr. C. J. Heylidy, P.

A. Hillman, mr. P. Hofstede Crull, W. L. Lottinger, J. C. Meuwissen, G. J. Staal, R. Voulfare en A. G. van Wieringen.

„Dat Suriname rijk is aan fraaie houtsoorten heeft men kunnen zien aan de in het lokaal van Boetan Heulstraat 19 alhier, gezetelde voorwerpen, van hout uit die Koloniën vervaardigd”, voegt de Nieuwe Courant aan dit bericht toe.

Deze voorwerpen vonden echter tot heden nog niet veel koopers, daar zij niet erg aantrekkelijk van vorm zijn, doch hierin is zeker wel verbetering te brengen.

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die dagelijks, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur nam.

De Javabode tm 23 Juli '09.

De Sumatrapost idem.

Het Soer. Handelsblad tm 27 Juli '09.

De Javasche Courant No. 58 en 59.

De Banier No. 30.

De Indische Mercur No. 34.

Ned.-Ind. Effectenblad No. 29.

Bandera Wolandā No. 36.

Handelsberichten v/h M'n. v. Landbouw No. 127.

Keuringsreizen v/d verschillende Gouvernementsbetrekkingen in Indië, door Papelard.

De Indische Gids, Augustus-afl.

Oost- en West-Indisch literatuur-overzicht.

Proefzendingen met sinaasappels en mandarijnen uit Suriname.

Over dit onderwerp schrijft Dr. C. J. J. van Hall, Directeur van het Departement van Landbouw in Suriname, in het 18e Bulletin van genoemd departement, waaraan het volgende is ontleend: Van een eigenlijke cultuur van sinaasappels en mandarijnen is in Suriname vooralsnog geen sprake. Een uitzondering hierop maakt de plantage „Vredenburg” aan de Para; de eigenaar, de heer H. G. Muider, bezit een kleine, doch regelmatig en goed onderhouden aanplanting van 142 sinaas- en 50 mandarijn-boomen. Deze plantage leverde in 1908 geschikt materiaal aan Dr. van Hall voor eenige proefzendingen naar Nederland. Zij werden geconsigneerd aan Gebrs. van Woerkom te Nijmegen, een firma, die niet alleen importeur is, doch ook détail-zaken drijft. Het resultaat der 1e zending was niet bijzonder gunstig; van de 1075 sinaasappelen kwamen slechts 650 stuks in verkoopbaren toestand aan; de rest, dat is ongeveer 22½%, was bedorven. Na aftrek van alle kosten bleef voor den planter over f 7.47, of per sinaasappel ¾ cents. De tweede zending was beter, wat de sinaasappels aangaat; de toestand, waarin de mandarijnen aankwamen, was echter onbevredigend; vele waren rot en die vruchten brachten dan ook zeer weinig op. De geheele zending bracht aan den planter f 58.27, of per vrucht ongeveer 11½ cent. Een derde zending (alleen uit sinaasappelen bestaande) bracht het per vrucht tot 1½ cent en een vierde tot 12/3 cent, waarbij wederom op de mandarijnen een belangrijk verlies werd geleden.

Ofschoon deze vier proefzendingen nog niet een definitief oordeel rechtvaardigen over de kansen van succes, dat met de teelt van sinaasappelen of mandarijnen en haar export te behalen is, valt er toch reeds veel uit te leeren, zegt Dr. van Hall.

Allereerst moet gewezen worden op het zeer onbevredigende resultaat der twee zendingen mandarijnen. Deze geven weinig hoop, dat ze ooit een exportartikel zullen worden. Zelfs in Suriname verrotten deze vruchten meestal reeds een week na den pluk.

De sinaasappels hielden zich veel beter. Toch is een gemiddeld aantal van 18% rotte vruchten nog te groot, maar zal dit percentage verminderen, als men werkt met arbeiders, die geoefend zijn in het plukken en pakken; wellicht kan ook de stoomvaartmaatschappij, door toe te zien, dat de kisten met vruchten op een doelmatige plaats geborgen worden enz., hiertoe medewerken.

De opbrengst per vrucht voor den planter noemt Dr. Van Hall niet onbelangrijk en een dergelijke prijs zou waarschijnlijk de cultuur loonend maken. Dit gunstige resultaat is te danken aan den hoogen détailprijs, die in de maanden Augustus, September en October in Europa voor sinaasappels betaald wordt (de laatste zending bracht gemiddeld per stuk 4 cent op). En in dit opzicht verkeert Suriname in de gelukkige omstandigheid, dat juist de sinaasappelen er rijpen in dien tijd van vruchtenschaarschte. Dit is het groote lichupnt.

Niet alleen ten opzichte van het percentage aan bedorven vruchten, maar ook in eenige andere op-

zichten waren de financiële resultaten niet zoo gunstig als die zouden kunnen zijn, wanneer de zaak meer in het groot wordt gedreven; de bijkomende kosten van verpakking en verzending in Suriname en ook die van den importeur in Nederland zullen dan geringer zijn.

Dr. Van Hall besluit hoopvol: „In alle geval mag de conclusie wel zijn, dat de proefzendingen reeds het uitzicht hebben geopend op een loonend sinaasappel-cultuur voor export.”

In dit jaar zullen de vruchten van de plantage „Vredenburg” wederom voor proefzendingen gebruikt worden, althans indien een voldoende aantal aanwezig zal zijn, want 1909 zal vermoedelijk een minder goed sinaasappeljaar worden dan 1908.

Laat ons hopen, dat de pogingen van Dr. van Hall met goeden uitslag mogen worden bekroond, waardoor wellicht zich velen op de cultuur zullen gaan toelagen en een loonend bedrijf er in vinden; daartoe bestaat o.i. inderdaad veel kans, immers wij kennen den sinaasappel slechts als tafelvriest gedurende de wintermaanden; zoo'n vrucht in den warmen tijd des jaars is voor ons iets ongekends en zou begrijpelijkerwijs op hoogen prijs worden gesteld.

Onlangs hoorden wij echter ook van een Haagschen fruithandelaar, dat hij in Juli en Augustus sinaas-appelen, uit de Kaap alkomstig, grif verkoopt tegen 10 cent per stuk.

Mode bij de Bahaus (Oost-Borneo).

Het jongste Nr. der Katholieke Missiën brengt weder een artikelje van ethnographischen aard over de Dajaks en speciaal den stam der Bahaus, die langs de Mahakam en haar zijriviertjes wonen. De schrijver, pater Camillus, brengt ten eerste het tatoeëren ter sprake, bij welke operatie hevige pijnen worden geleden, hetgeen geschiedt met een naald, rechthoekig aan een veerkrachtige stift bevestigd. De stof voor het tatoeëren gebruikt is een mengsel van water en roet; de naald wordt in die roetpap gedoopt, door op de stift te slaan dringt de naald een weinig in de huid en laat het roet in het wondje. De schrijver zag een meisje, wier voeten getatoeerd waren, dagen achtereen op een stokje naar de rivier sukkelen. Een ander kind, dat de handen waren ingeprikt, kon de opgezwollen armen niet bewegen zonder de verschrikkelijkste pijnen. Ernstige verzwingingen of bloedvergiftingingen schijnen gelukkig niet voor te komen, en ongeveer een maand na het tatoeëren (van handen of voeten) is men weer in staat den dagelijkschen arbeid te hervatten.

Verder brengt de Bahausche mode mede het tanden vijlen, dat op ongeveer 16-jarigen leeftijd geschiedt en het uittrekken der oogharen, hetgeen naar willekeur geschiedt en op lateren leeftijd door velen wordt nagelaten. Dan het doorboren der oorbellen. Meisjes van 7 jaar dragen dikwijls meer dan 40 ringetjes in elk oor; sommige vrouwen hebben in elk oor niet minder dan 450 gram looden ringen. Voorts maakt de schr. eenige opmerkingen over het dragen van arm- en beenbanden en eindigt met eenige mededeelingen omtrent de voorliefde der Bahaus voor kralen; de Europeesche kralen zijn echter minder gezocht dan de hunne, waarbij zelfs zeer kostbare natuurstenen. Een mooi snoer van kralen is een familiestuk en gaat van ouders op kinderen over.

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud van No. 7: Paardrijden in het Nederl.-Indisch leger bekeken door een Artilleristisch bril, door C. J. G. Kraft. — Eenige beschouwingen over de strategie der Duitschers in den oorlog tegen de Herero's, door H. Karremans. — Losse schetsen uit het leven te velde, door Verschuier (de schrijver heeft op het oog het geven van voorbeelden, wenken en raadgevingen, die vooral den jongen officier van nut kunnen zijn). — Is onze wijze van beoordeelen wel practisch en juist? door S.p. — Krijgsgeschiedenis. Enkele patrouilles in Pedir, Alaslanden en Celebes, door B. G. C. — Het bevorderingsvraagstuk, door A. van Hengelo. — De nieuwe Nederlandsche batterijdienst, door P. M. Vis. — Schietpremiën bij de Depot-Bataljons, door C. A. Vries. — Technische middelen om berichten over te brengen ten dienste van het leger. — Beschrijving van eene zakboussole, van waarde voor den Indischen officier (met plaat), door H. A. van Marle. — Van vreemde legers. — In een „Tot afscheid” deelt de redacteur, kapitein H. A. Kooij, dan nog mede, dat hij door vertrek naar Europa de redactie heeft neergelegd en de kapitein der artillerie H. J. D. Fremery de leiding van het tijdschrift heeft overgenomen.

De Inrichting Van der Steur.

We ontvingen het Twaalfde jaarverslag van de vereeniging tot bevordering van Christelijk leven en onderling hulpbetoon, gevestigd te Magelang, over het jaar 1908, kortweg genoemd de inrichting van Papa van der Steur, den man, die reeds zoo ontzaglijk veel gedaan heeft en nog doet om het treurige

lot van vele verlaten Indo's te verzachten, den man, die op een bescheiden wijze met groot liefde en toewijding een hooge roeping vervult. Zoo gaarne zouden wij dit Verslag in extenso onder de oogen der lezers van het Kol. Weekblad brengen, doch dat gaat natuurlijk niet; toch zullen we enkele passages er uit hier laten volgen, in de hoop, dat het velen zal aansporen tot nadere kennismaking.

„Laat nooit een enkele Zoon of Dochter van het Oosten vloeken de Zonen van het Westen door onze schuld, door onze zonde, dan behoeft de kleurung zich niet machteloos te verbijten van woede bij elke beleediging hem aangedaan, dan zal zijn haat niet groeien, groeien met elken dag, dan zal de kloof overbrugd worden, welke daar gaapt tusschen de rassen zoo na aan elkaar verwant, door de zonde verwijderd en vervreemd... Gisteren nog nam ik er een op, die 2½ jaar achter elkaar had loopen slenteren op de passar en noch vader, noch moeder, noch bestuur, had er iets aan gedaan. Eindelijk bemoeide er zich een der ingezetenen van de plaats mede, een oud kapitein, die kort en goed schreef: „Van der Steur, neem dien jongen op, heb je geen plaats, maak dan plaats, schuif je krieken maar wat dicht bij elkaar; maar neem den jongen op, want hij groeit op voor galg en rad. Ik ben een oud officier, en mijn soldatenhart zal dankbaar zijn als je dat verwaarloosde soldatenkind helpt; ik wil er zelfs ook wel een beetje aan helpen en stuur me maar elke maand een postkwitantie van een paar gulden, maar zoo gaat de jongen naar de haaien.” Goed, ik nam op, ik scoof de krieken wat dicht bij elkaar, maar het is treurig, dat het gebeuren kan dat zulk een jongen, in een plaats met goede scholen, 2½ jaar kan rondloopen in het besie tijdperk zijns levens zonder onderwijs. Dat moet No. 1 veranderd worden. De ouders moeten gedwongen worden hun kinderen naar de school te zenden. Er moet tucht komen en krachtige tucht.”

En een nog sterker staaltje van verwaarloozing met alle gevolgen van dien vertelt de heer Van der Steur. Kort geleden nam hij een veelbelovend knaapje, een jongetje van 14 jaar, in ontvangst, die zes fietsen en een naaimachine gestolen had. „Bij onderzoek bleek mij, dat het kind was van goede familie, ik zal den familienaam niet noemen, maar een broer van zijn vader ken ik als een krantig hoofd-officier. Zijn vader was gestorven aan de rium tremens, zijn moeder was een weduwe zonder fortuin, zonder pensioen, zonder middel van bestaan met zes kinderen. Is het wonder, dat zulk een kind ten gronde gaat? Hier ook, is het niet het Gouvernement, dat de schuld heeft, maar de vader. En toch, en toch... indirect heeft het Gouvernement wel schuld, en ik aarzel niet die schuld aan te wijzen.”

Daarom richt de heer v. d. St., die weet, dat de Gouv.-Gen., de Min. van Kol., de Kamerleden, ja, zelfs de Koningin-Moeder en de Koningin zijn verslag lezen, een bede „aan allen die in hoogheid zijn gezeten”, dat hem officieel vergunning worde gegeven om meer verlatenen te mogen opnemen dan het aantal van 400. „Die bepaling van die beperking van het aantal kinderen (zij zijn gevoed, hun buikje rond, gekleed model in de puntjes) is alleen gemaakt om mij, den bandeloozen vrijbuiters”) aan banden te leggen, en dat heb ik wel nodig; maar, Excellentie, ik bid U, maak de band, waaraan gij mij legt van elastiek, dat is tenminste rekbaar. En rekbaar moet de band wezen, want er is wreedheid in tegenover het kind, dat als hulpbehoevende wess achter blijft in de kampong, het niet te mogen helpen.”

Alweder door gebrek aan plaatsruimte moeten wij ons bekorten en volstaan met het aangeven van den hoofdinhoud van eenige sedert het vorig overzicht ontvangen periodieken, als:

De Indische Mercur. 1909. No. 33.

De rietsuikerindustrie in de verschillende landen van productie, II, Cuba, door H. C. Prinsen Geerligts. — Opmerkingen naar aanleiding van het artikel van den heer C. A. over de Centralisatie van suikerfabrieken in De Indische Mercur van 10 Aug. 1909. door D. C. van Eibergen Santhagens Jr. — De Ned.-Ind. afdeling op de Wereldtentoonstelling te Brussel in 1910. — Aanwijzingen ten dienste van hen, die telegraafcoden wenschen te onderwerpen aan het onderzoek door de Internationale Telegraafunie. — Kultuurberichten, enz.

Weekblad voor Indië. No. 13.

De a.s. haven van Semarang, door V. L. — Het jubileum van de Spaarbank der Maatschappij tot

*) Doelende op dat vrijbuiters, zegt de heer Van der Steur even te voren: „Edoch nu heb ik weer gezondigd en heb er weer meer dan 400. Ik zal nu maar weer eerlijk opbiechten en het zeggen dat ik er 434 heb. Dat mag niet. De Resident moet er op letten, maar ik heb het gedaan zonder den Resident.”

Nut van het Algemeen te Soerabaja, door C. — De 3e veldbatterij bij de groote manoeuvres in Midden-Java. — Tramweg-wee. door A. — Vreemde eend (een kijkje op het leven op een suikeronderneming in den ouden tijd).

Bandera Wolanda.

No. 36 der Bandera Wolanda bevat het slot der voordracht van wijlen J. E. Tehupeiory, getiteld: De Inlander voor en na de stichting van het Alg. Ned. Verbond, benevens het artikel uit het Koloniaal Weekblad: Een noodzakelijke verbetering voor den inlandschen landbouw in Ned.-Indië, van den heer Djamaloedin bin Mohamad Rasad, „een artikel, ter wille van welks belangrijkheid wij de vrijheid nemen het stuk in zijn geheel over te nemen”, teekent de Redactie van de Bandera Wolanda aan.

INGEZONDEN.

Theater Variété „Flora.”

Directie F. A. NÖGGERATH.

Waar het Theater Variété Flora den 15en dezer opnieuw zijn deuren heeft geopend om de Haagsche uitgaande wereld weer de genoegens te bieden van zijne bekende, rijk aan amusement zijnde variétévoorstellingen, willen we hen, die in de komende dagen hunne schreden derwaarts zullen richten om van de daar geboden ontspanning te genieten, ook even de aandacht vragen voor de vele verbeteringen en verfraaiingen door de directie F. A. Nöggerath bijgestaan door deskundigen op velerlei gebied, in de korte spanne tijds, dat de voorstellingen onderbroken zijn geweest, in het gebouw aangebracht.

Waar nog iets ontbrak is gezorgd, dat door verhelping van een eventueel euvel, gebouw zoowel als voorstelling het volmaakte zoo na mogelijk bijkomen.

Reeds dadelijk bij de entree valt het op, hoe de rappe handen van schijder en stucadoor de hal hebben bewerkt en ze de wanden, in empirestijl gehouden, met een frisch laagje creme en goud in een helder nieuw kleed gestoken hebben.

Ook het inwendige der zaal onderging een zeldzame bewerking, terwijl hier eveneens de meubelmaker werk vond.

Niet alleen dat door een laagje vernis of wrijwas hier en daar een kras of vlek te verwijderen viel, tevens werden alle zetels terdege onder handen genomen, zoodat geen weigerende klapstoel meer te vinden valt. Ten gerieve der bezoekers werden om den anderen stoel de consumptieplanken van de rugleuningen der voorgaande rijen verwijderd, waardoor de passage tusschen deze in werd vergemakkelijkt. Tevens werd iedere zitplaats voorzien van een keurigen aschhouder.

Ten slotte willen we er nog op wijzen, dat door het hooger stellen van enkele rijen balconplaatsen, ook hier thans van alle plaatsen hetzelfde uitstekende uitzicht op het tooneel geboden wordt.

De verlichting onderging door het aanbrengen van eenige nieuwe lusters een aanmerkelijke verbetering, terwijl voor een regelmatige tochtlooze ventilatie zorg werd gedragen door het aanbrengen van eenige doelmatige kappen voor de ventilatie. Dit alles, met een aantal fraaie nieuwe décors op het tooneel en een verfraaiing van de foyer behoort tot de verbeteringen, waarvoor de bezoekers in de eerste plaats belangstelling zullen toonen.

Tevens is echter voor de artisten gezorgd door het opnieuw bevloeren en schilderen der garde-robies. Verder is nog over de veiligheidsmaatregelen schouw gehouden. Het regenapparaat is onder toezicht van brandweerautoriteiten beproefd en met de andere veiligheidsinrichtingen deugdelijk bevonden als voorheen, zoodat Flora bij de heropening nog meer dan voorheen attractie zal uitoefenen op de amusement zoekende Hagenaars.

Een uitstekend orkest, bestaande uit een 20-tal der beste musici, onder voortreffelijke leiding van den heer W. Blokland, zal de nummers begeleiden.

Kosten noch moeite zijn gespaard aan comfort, wat betreft de inrichting en aan superioriteit ten opzichte der te geven voorstellingen.

De heer Ch. Humel, de ijverige directeur-gérant, leidde ons op welwillende wijze rond. N. N.

Officiële Berichten.

Uit de Javasche Courant van 23 Juli 1909. No. 58.

Blijkens een Ordonnantie in dit Nr., is met ingang van 1 Augustus a.s. de Opium-regie ingevoerd in de assistent-residentie Billiton.

Voorts bevat dit Nr. een nieuwe Regeling, betreffende de toekenning van de vergoeding voor reis- en verblijfkosten en transportmiddelen aan het personeel der zeemacht in Ned.-Indië.

Magazijn
Het Anker,
49 Veenestraat,
27 Heulstraat
Den Haag

Witte Goederen. Uitzetten voor Nederland en Koloniën

voor Heeren, Dames en Kinderen.

Vraag
en
Prijsoogaaf
Zichtzending.

Benoemingen, enz.
Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol: de klerk te Padang V. Sneepe, de adjunct-commies te Weltevreden, Mej. B. de Vries, en de 2e commies oij het Dep. van Fin. H. H. van Berkel.

Benoemd: tot 2en commies bij het D. v. Fin. W. C. N. van Kuijk; tot ass.-resident van Soemenepe W. H. Hoedt; van Grobogan C. M. N. Hummelgens; van Bodjonegoro H. J. Heijting; tot ass.-resident voor de politie te Semarang P. K. W. Kern; tot adspirant adj.-chef bij de S.S. op Java, J. H. A. de Voogt; tot hoofdcommies bij de Algem. Rekenkamer K. J. Weijermans; tot griffier van het Hooggerechtshof Mr. H. Jelgerhuis Swidens; tot adsp.-ingenieur bij de S.S. op Java J. G. Spengler.

Tijdelijk aangesteld: als machinist bij de tinwinning op Banka Ch. E. Jansen.

Geplaatst: in de res. Soerabaja, de controleur D. Heijting.

Benoemd: tot controleur in de Lampongs A. Coomans.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den majoor der genie C. J. de Bruijn.

Ontslagen: op verzoek eervol de off. van gezondheid 2e kl. J. J. Wap.

Hersteld: in activiteit de 1e luit. der art. W. F. de Vaynes van Brakel en de ritmeester der cavalerie P. Sorgdrager.

Uit de Javasche Courant van 27 Juli 1909. No. 59.

Dit Nr. bevat eene wijziging der zoogenaamde Stoomvaart-ordonnantie, zooda mede eene wijziging van Art. 1 van het Regiement tot regeling van het rechtswezen in de residentie Palembang.

Benoemingen enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den Referendaris ter Alg. Secretarie H. Pek.

Ontslagen: op verzoek eervol de zoutverkoopkhuismeester F. F. van Lingen; de ass.-resident van Soerakarta Ch. P. J. Blok; de klerk te Batavia Mej. J. E. Goddsir; de opziener bij het Boschwezen J. C. Heijer; de klerk bij de S.S. op Java H. M. E. Jacquet, en als 1e plaatsvervangend directeur der Javasche Bank Mr. A. Maclaine Pont.

Benoemd: tot tijdelijk adjunct-insp. van den arbeid E. J. van Lier en S. C. Knappert; tot voorzitter van de landraden te Modjokerto en Modjoagoeng Mr. L. L. van Deiden; van Poerwakarta Mr. Dr. H. E. Klein; tot ondervoorzitter te Kediri Mr. C. C. van Helsing; tot tijdel. buitengewoon voorzitter te Poerwokerto Mr. G. W. A. van Oppenraaij; te Mr. Cornelis Mr. W. Veltcamp Helbach; te Pekalongan Mr. A. W. de Haan; te Sitoebondo Mr. E. F. R. A. Nierstrasz; tot griffier van den Raad van Justitie te Makassar Mr. L. G. Kröl; te Medan Mr. E. Hesselink; te Padang Mr. J. C. Veltcamp Helbach; tot tweeden plaatsvervangenden directeur der Javasche Bank J. de Bruijn MGzn.; tot 1e id. L. J. Ginjoolen; tot lid van den gemeenteraad van Tegal Mr. A. E. van Arkel; tot ingenieur B.O.W. E. J. Bergmans; tot 1e klerk te Tegal J. A. de Groot Heupner.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den 2en luit.-magazijnmeester H. P. Ridder en den kapitein-kwartiermeester D. Schäfer.

Benoemd: tot 3en commies Dep. van Oorlog A. H. Quebe.

Bevorderd: bij het wapen der genie tot kapitein, de 1e luit. A. H. A. E. Immink; tot 1en luit. de 2e luit. F. C. Frumau; tot magazijnmeester 1e kl. (kapitein) de 2e id. A. Krips.

Geplaatst: te Malang de 2e luit. W. F. Eisma; bij het 10e bat. de 2e luit. J. A. Schippers; te Batavia de magazijnmeester 3e kl. (2e luit.) C. J. van Buuren en de 1e luit. der art. A. C. E. G. de Voogt; te Soerabaja de 1e luit. der art. W. F. de Vaynes van Brakel Buijs.

Overgeplaatst: bij het 1e bat. de majoor J. W. Beukers, eervol ontslagen mil. commandant van Sum. Oostkust.

Levensverzek. Mij. Arnhem.

Maatsch. Kap. Eén miljoen gulden (volteekend).

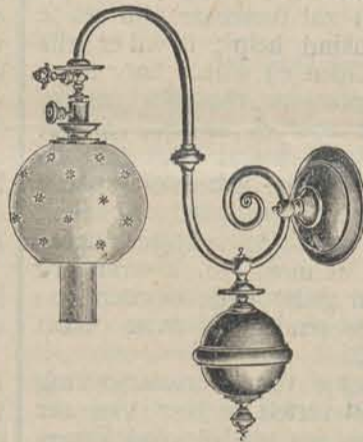
Bijkantoor te 's-Gravenhage: Kettingstraat 23,

Directeur W. J. FONTEIN.

Bijkantoor te Batavia: Kali Besar,

Directeur J. WILDEMAN.

Over de werking van Gasoline-Lampen.

Een der voornaamste wenschen van naar de tropen terugkeerende Europeesche verlofgangers is zich te kunnen voorzien van kunstlichtbronnen, die het prachtige Europeesche kunstlicht zooveel mogelijk nabij komen. Is in Indie, tenminste op Java, het Europeesche comfort in vele opzichten verkregen, de toestand is daar nog niet zoo als hier in Holland, waar de meeste plaatsen gasfabrieken, ja zelfs velen centrales hebben, voor de levering van electrisch licht. Wel heeft men op de hoofdplaatsen electrisch licht en is men soms door nabijheid van fabrieken in staat electrisch licht te verkrijgen. De overgroote meerderheid echter moet zich des avonds behelpen met petroleum licht, dat in de meeste opzichten geen vergelijking kan doorstaan met het schitterende Europeesche gasgloeilicht. In de laatste jaren is hierin echter een verandering gekomen. De uitvinding van de GASOLINE-LAMPEN stelt ook hen, die niet in de nabijheid van gasfabrieken wonen in de gelegenheid zich van kunstlicht te voorzien, dat in lichtsterkte het Europeesch gasgloeilicht geheel nabij komt.

Wij laten hieronder een korte omschrijving volgen van de werking van deze lampen. In het algemeen bevindt zich boven aan een gasoline-lamp een koperen of bronzen reservoir, welk reservoir men op bovenstaande gravure zeer duidelijk ziet voorgesteld. Dit reservoir wordt gevuld met „gasoline”, een lichte benzine. Deze gasoline wordt uit het reservoir door een pijp eerst benedenwaarts gevoerd en daarna door een kromming opwaarts. Het reservoir wordt zoo hoog mogelijk gesteld om voldoende opwaartschen druk te verkrijgen. Onmiddellijk na de opwaartsche kromming bevindt zich aan de pijp een kraan, die door meer of mindere uitschroefing den toevoer der gasoline regelt. Meestentijds wordt deze kraan opengelaten en alleen gesloten, wanneer men de bovenlamp met brander, ter schoonmaking, afneemt. Na deze kraan gepasseerd te zijn komt de gasoline in een buis, waarin zich een katoenen pit bevindt, die tweerlei doel heeft, ten eerste om de gasoline te reinigen, ten tweede om den te sterken opwaartschen druk eenigszins te remmen. Is de gasoline ook deze buis gepasseerd, dan komt zij vervolgens weer aan een kraan, die overeenkomt met de gewone gaskraan aan onze gaslampen. Is deze open, dan verleent zij de gasoline toegang tot een reservoir, dat slechts van boven een zeer nauwe opening heeft, zoodat dus de gasoline met een fijne straal opwaarts spuit in een ander (het laatste) reservoir. Dit reservoir, benevens een daarop gesteld ijzeren staafje, is vooraf door spiritusverbranding verwarmd, zoodat de gasoline tot benzinedamp overgaat en als zoodanig, evenals in onze gasgloeilicht-branders, door fijne gaatjes ontsnapt, zich met lucht vermengt en een uitstekend brandbaar gas vormt.

Een volgende keer zullen wij U een doorsnee-teekening doen aanschouwen van zulk een gasoline brander. Gasoline lampen zijn in allerlei vormen verkrijgbaar bij de

Agentuur en Handel Maatschappij

voorheen VAN WELY en MORET.

Bazarstraat 50 's-Gravenhage. — Willemskade Soerabaya.

Bezoekt de showrooms dier Maatschappij, waar gij verschillende modellen tentoongesteld ziet, benevens een model gasolinelamp, die op een ander principe berust en die wij U een andermaal zullen beschrijven.

Internationale Tentoonstelling Hygiene

Haargroeimiddelen

merk „CRINOFLOOR”

zijn de middelen waarvan men het succes kan verwachten. Men vraagt overtuiging daarvan aan, de vele attesten herstellende, welke gaarne op aanvraag thuis worden gezonden. Mondeling of schriftelijk ADVIES KOSTELOOS.

C. ROMEIJN, Haarkundige, Spui 25, Den Haag.
Eenig eigenaar.

CONDITIE BILLIJK. — NAMAAK VERBODEN.
Succes bijna altijd zeker.

OPVOEDING.

Het Hoofd eener Bijz. School zag gaarne belast met de opvoeding van paar KINDEREN.

Uitstekende referenties.

Adres: De Perponcherstraat 106 DEN HAAG.

NIEUW ARTIKEL.

De kleinste KINEMATOOGRAAF der wereld wordt volgens bestelling geleverd met beelden of landschappen en gebouwen aanwijzing.

Per stuk
Per 12 stuks
Per 100 stuks

RECLAME-AANBIEDING

No. 311. Schwarzwaldler Hangklok met beenen wijzers en cijfers en houtsnijwerk compleet met gewicht 12 stuks 12 gulden.

No. 312. Staanklok als voren, 12 st. f 11.—
No. 313. Koekoekhangklok met twee wijzen, heel- en halfuur koekoekpend, f 4.50, 6 stuks f 20.—

Het nieuwste zijn de volgende uurwerken
Hangklok No. 311A met electrisch uurwerk Prijs f 4.50, 6 stuks f 20.—

Staande Wekker No. 521 met electrisch licht. Prijs f 5.—, 6 stuks f 23.—

Een druk op de knop aan het uurwerk en men heeft helder licht.

Levering na ontvangst postwissel franco of bij uitbetaling van 1/3 der bestelling, ook onder rembours doch dan vrucht voor rekening van den besteller.

VERZENDHUIS „MERCURIUS”
Groote Wijnbrugstraat 11 — ROTTERDAM (HOLLAND)

VACANT.

N.V. Electr. Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”

Amalia v. Solmsstr. 2-4. Den Haag. Telefoon Interc. No. 4424

DRUKWERKEN op elk gebied